

Bladmijnenexcursie bij St.Nicolaasga. Jannie Sinnema

Op 15 oktober werd de jaarlijkse bladmijnenexcursie onder leiding van Leo Bot gehouden in het Vegelinbos te St. Nicolaasga. Het bos behoort tot het landgoed van Eysinga-state en bestaat uit oud eikenhakhout op zandgrond. Het was prachtig weer en Leo kon maar liefst 19 deelnemers verwelkomen.

Al snel werden de eerste bekende bladmijnen gevonden op Braam en Beuk. In totaal zijn er 46 verschillende bladminerende soorten behorende tot de Lepidoptera gevonden op 17 verschillende soorten bomen, struiken en kruiden.

Opvallend was de vondst van slechts twee blaadjes met de mineerders *Bucculatrix thoracella* en *Stigmella tiliae* op Linde door Leo. Tot nu toe waren er niet veel waarnemingen bekend van mineerders op Linde in Friesland. Een zeer kleine Kastanje zat nu al vol met mijnen van *Cameraria ohridella*.

Er zijn zakjes van *Coleophora potentillae* op Braam en vraatsporen van *Coleophora ahenella* op Vuilboom gevonden. In het bos vloog de Oecophoor *Diurnea lipsiella* en we vonden enkele rupsen van diverse Macrolepidoptera. Langs de weg in de berm werden rupsen een uil (*Noctuidae*) gevonden op Perzikkruid. Uitkweken moet uitsluitsel geven of hier ging om *Mamestra brassicae*.

Na drie uur slenteren gingen de deelnemers moe en voldaan naar huis, want met een totaal van 46 soorten bladmineerders was deze excursie zeer geslaagd.

***Eupithecia abietaria* (Goeze, 1781) – Nieuw voor Friesland! Gerrit Tuinstra**

In 2000 en 2001 ben ik samen met Hilco Meijer verschillende keren wezen nachtvlinders inventariseren in de Beetsterzwaagse bossen. Naast diverse avonden met de lamp, is er ook heel wat stroop op de bomen gesmeerd, veelal op en nabij het grote (voormalige) parkeerterrein aan de Poostweg. Het parkeerterrein zelf is jaren geleden afgesloten voor auto's en heeft zich nadien ontwikkeld tot een bloemrijk grasland met hier en daar, vooral aan de randen, een heischrale vegetatie. De bossen rond dit open terreintje zijn vrij divers, met zowel naald- als loofhout. In de naaldhoutpercelen groeien diverse soorten als grove den, lariks, fijnspar en douglas. Uiteraard zijn er veel meer loofhoutsoorten, maar de hoofdhoutsoort is zomereik, aangevuld met diverse andere soorten bomen en struiken. Aan de randen

Flinterwille Vlinderwerkgroep Friesland oktober 2005

van het voormalige parkeerterrein groeien o.a. berk, wilg, lijsterbes, beuk, meidoorn en ook nog een appel. Hier en daar komt in de onderbegroeiing rode bosbes voor. In de nabije omgeving liggen overigens vele hectares bos met ontzettend veel rode bosbes. Op korte afstand van het terrein liggen een aantal fraaie heideterreintjes, met o.a. dop- en struikheide en bruine snavelbies.

Een prachtig gevarieerd bosgebied dus, afgewisseld met open delen en veel bospaden met een gras- en kruidenrijke begroeiing. Met deze afwisseling aan vegetatietypen is het gebied tevens rijk aan nachtvlinders. Overigens zal niet alleen de diversiteit aan plantensoorten hieraan bijdragen, maar ook het feit dat het een groot aaneengesloten natuurgebied is, met op betrekkelijk korte afstand o.a. het beekdal van het Konings- of Oud Diep en de Lippenhuisterheide.

Vanaf 2000 tot nu hebben we in totaal meer dan 280 soorten macro-nachtvlinders waargenomen. De meeste soorten zijn waargenomen op het hiervoor genoemde parkeerterrein, aangevuld met een aantal soorten op een plek wat verder naar het zuidwesten, waar ik het afgelopen jaar een paar keer met de lamp gestaan heb, op een kruising van paden.

In de soortenlijst staan een aantal bijzonderheden. Soorten die elders in de provincie niet (meer) of weinig worden waargenomen zoals *Leucodonta bicoloria*, *Eulithis populata*, *Pechipogo strigilata*, *Hypena crassalis*, *Dichonia aprilina*, *Blepharita satura* en *Polia bombycina*. Er zijn zelfs een paar soorten bij die landelijk zeldzaam zijn. Van *Meganola strigula* zijn in Nederland, voor zover bekend, na 1969 slechts zes exemplaren waargenomen, waarvan vier in het gebied bij Beetsterzwaag (één in 2000 en drie in 2005) (Concept Jaaroverzicht van in 2000 waargenomen interessante macro-nachtvlinders, Sectie Ter Haar)

Twee soorten uit het genus *Eupithecia* (bloemspannertjes), die in Beetsterzwaag waargenomen zijn, behoren tot de zeldzaamheden van Friesland en zijn ook in de rest van Nederland beslist niet veel waargenomen. Het zijn *Eupithecia selinata* en *Eupithecia exiguata*.

De eerste waarneming van *E. selinata* in Friesland stamt uit juli 1978 en is gedaan te Oldeberkoop (Vlinders van Friesland, Lempke, 1985). In juni 2000 vingen we in Beetsterzwaag twee exemplaren van de soort. In juni en juli van het afgelopen seizoen ving ik in totaal drie exemplaren op beide bovengenoemde plaatsen. Elders in Friesland is de soort (nog) niet waargenomen. Dit in tegenstelling tot *E. exiguata*, die we voor het eerst in Friesland zagen in mei 2000 bij de Duurswouderheide. In 2002 heb ik een exemplaar waargenomen bij het Koningsdiep, in de richting van Siegerswoude, zo'n drie kilometer van de eerste vindplaats. Dit jaar werden drie exemplaren waargenomen tijdens de excursie nabij Canada, Appelscha, op licht en tevens ving ik dit jaar een exemplaar op licht te Beetsterzwaag. De belangrijkste voedselplanten van *E. exiguata* zijn kamperfoelie en sleedoorn. De rupsen van *E. selinata* leven op verschillende schermbloemigen

zoals engelwortel, bereklauw en watertorkruid (*Eupithecia*-project, Sectie Ter Haar, Rob de Vos).

Een derde bijzondere bloemspanner is *E. abietaria*. Deze soort behoort samen met de erop lijkende *E. analoga* tot de grootste *Eupithecia*-soorten in Nederland. De rupsen van *E. abietaria* leven, in tegenstelling tot de meeste bloemspanners niet op bloemen, maar in de onrijpe kegels van sparren. Ook *E. analoga* is afhankelijk van

Eupithecia abietaria

sparren, maar de rupsen van deze soort leven in de door bladluizen veroorzaakte gallen op takken van sparren (*Eupithecia*-project). Van *E. analoga* is één Friese waarneming bekend, uit mei 1964 te Appelscha door Van Randen (Vlinders van Friesland, Lempke 1985).

Van *Eupithecia abietaria* werden tot 2005 geen waarnemingen in Friesland gedaan. De waarneming van een exemplaar in juni van het afgelopen seizoen, is dus de eerste van de soort in de provincie. Ook landelijk is *E. abietaria* een soort die weinig wordt waargenomen. Echter in 2004 is de soort juist betrekkelijk veel in Nederland gezien (mededeling Rob de Vos). Mogelijk duikt de soort in de toekomst op meer plekken in Friesland op. Opletten dus! De soort is (meestal) erg groot voor *Eupithecia*-begrippen, heeft een dikke stigmavlek en is van *E. analoga* te onderscheiden door een vrij duidelijke lichte golflijn in de buitenrand van de vleugel (*Eupithecia*-project).

De zilveren maan in Friesland: problematiek en perspectief **Auke Hunneman en Henk Hunneman**

Het gaat niet goed met de zilveren maan (*Boloria selene*). De soort is landelijk vanaf 1997 sterk achteruitgegaan (Van Swaay & Groenendijk 2004). Ook in Flinterwille Vlinderwerkgroep Friesland oktober 2005